

УДК 339.7: 685.15 (043)**Набок І.І.,***к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних
економічних відносин і бізнесу
Національний авіаційний університет, м. Київ***Прокоп'єва А.А.,***к.е.н., доцент кафедри міжнародних
економічних відносин і бізнесу
Національний авіаційний університет, м. Київ***МІЖНАРОДНА І ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ
МОДЕЛЕЙ ОЦІНКИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ**

Банкрутство підприємств не нове явище для світової і вітчизняної економіки. Сучасне визначення банкрутства підприємства характеризується наступними ознаками: нездатність повністю виконати вимоги кредиторів за певними грошовими зобов'язаннями, неможливість проводити оплату різних обов'язкових платежів. Існує велика кількість визначень терміна «банкрутство». У повсякденному розумінні під банкрутством слід розуміти неможливість підприємства платити за своїми зобов'язаннями через відсутність коштів.

Зарубіжна практика антикризового управління свідчить про те, щов країнах з розвиненою економікою система банкрутства розглядається як об'єктивне економічне явище. Існуюча система оцінки банкрутства (сукупність організаційно-правових і методичних процедур, що проводяться державою для захисту вітчизняних підприємств і запобігання їх банкрутства) дозволяє за 1,5-2 роки виявити фактори-дестабілізатори на початковій стадії їх прояви за допомогою прогнозування результатів фінансово-господарської діяльності підприємств. Так, в США тільки близько 1% діючих компаній щорічно стають банкрутами. При цьому, як правило, 1/3 банкрутств обумовлено зовнішніми, 2/3 – внутрішніми факторами [1].

У даний час в зарубіжній і вітчизняній теорії і економічній практиці використовуються переважно кількісні підходи до оцінки ймовірності банкрутства підприємств - прогнозування за допомогою фінансових коефіцієнтів. У рамках кількісного підходу досить часто використовуються багатofакторні дискримінантні моделі, побудовані з використанням методів мультиплікативного (моделі Е. Альтмана, Р. Ліса, Ж. Лего) або покрокового (моделі Л.В. Спрінгейта, Дж. Фулмера)

дискримінантного аналізу, а також статистичного методу аналізу багатовимірної дискримінанти (модель Р. Таффлера) [2].

Багатофакторні дискримінантні моделі використовуються для оцінки ймовірності банкрутства великих акціонерних компаній, чії акції котируються (двофакторна і п'ятифакторна модель Е. Альтмана) і не котируються (модифікована п'ятифакторна модель Е. Альтмана, модель Р. Ліса) на біржі; середніх компаній (моделі Р. Таффлера, Дж. Фулмера, Л.В. Спрінггейта); незалежно від розміру компанії (модель Ж. Конана і М. Гольдера, Ж. Де палючим). Так, Е. Альтман досліджував 66 американських компаній, 50% яких збанкрутувала в період між 1946-1965 рр., а 50% працювала успішно, а також 22 аналітичних коефіцієнта, які могли бути корисними для прогнозування можливого банкрутства. Модель Дж. Фулмера була створена в 1984 р. на основі обробки даних 60 підприємств (30, що збанкрутіли і 30, що нормально працюють) із середнім річним оборотом в 455 тис. дол. США. Модель Ж. Конана і М. Гольдера була побудована на основі аналізу даних 95 малих і середніх підприємств Франції за 1970-1975 рр. При розробці моделі Ж. Лего були проаналізовані 30 фінансових показників 173 промислових компаній Квебеку, які мають щорічну виручку від 1 до 20 млн. дол. США [3].

Розподілення методів оцінки прогнозування банкрутства в хронологічному порядку, розгляд їх більш детально в представленій послідовності (див. табл. 1).

Указані вище моделі найчастіше будуються на основі даних публічної фінансової звітності різних за галузевою належністю підприємств.

Головною відмінністю розглянутих моделей є фінансові коефіцієнти і їх кількість, що використовуються при побудові інтегральних показників. Найчастіше задіяними є дані форми №1 «Баланс» (валюта балансу, необоротні та оборотні активи, найбільш ліквідні активи, сукупний капітал, власний і залучений капітал, робочий капітал) і форми №2 «Звіт про фінансові результати» (чистий прибуток, прибуток від операційної діяльності, собівартість реалізованої продукції), рідко використовуються дані форми №3 «Звіт про рух грошових коштів» (чистий грошовий потік).

Слід зазначити, багато зарубіжних і вітчизняних моделей оцінки ймовірності банкрутства не завжди можна адаптувати до реалій української економіки. Позначаються відмінності фінансової звітності (форми, методика відображення даних, назви статей), методика

розрахунку деяких показників, нормативні та граничні значення, а також вагові коефіцієнти, які необхідно перераховувати у зв'язку зі змінами в ринковому середовищі і специфікою галузі.

Таблиця 1

**Мультиплікативні дискримінантні
моделі оцінки ймовірності банкрутства**

№	Модель	Рік публікації	Кількість факторів	Країна	Галузь аналізованого підприємства
1.	У. Бівера	1966	5	США	Універсальна
2.	Р. Ліса	1972	4	Великобританія	Універсальна
3.	Р. Таффлера	1977	4	Великобританія	Акціонерні товариства
4.	Г. Спрінгейта	1978	4	США	Універсальна
5.	Е. Альтмана	1983	2, 5	США	Універсальна
6.	Ж. Лего	1987	3	Канада	Промислові підприємства
7.	R-модель	1997	4	Росія	Універсальна
8.	О. П. Зайцевої	1998	6	Росія	Сільськогосподарські підприємства
9.	О. А. Терещенко	2003	6	Україна	Універсальна
10	А.М. Матвійчука	2007	7	Україна	Універсальна

Потрібно відзначити, що в практиці не існує універсальної методики передбачення банкрутства, тому доцільно відстеження динаміки результативних показників по декількох з них. Вибір конкретних методик повинен диктуватися особливостями галузі, в якій функціонує підприємство. Однак, незважаючи на істотні недоліки, саме кількісний підхід найчастіше використовується в практиці господарювання.

Аналіз світових тенденцій в питаннях діагностики ймовірності настання фінансової неспроможності підприємств великого та середнього бізнесу показує, що найбільш популярними залишаються методики багатовимірного дискримінантного аналізу. Незважаючи на

наявні недоліки, саме їм віддається перевага через достатню простоту в застосуванні і прийнятну точність результату.

Список використаних джерел:

1. Kiseleva I., Kuznetsov V., Sadovnikova N. Models for assessing the probability bankruptcy of enterprises // Journal of Critical Reviews. - Vol. 7. - Issue 9. – 2020. – p.1037-1042.
2. Fejér-Király, Gergely. Bankruptcy Prediction: A Survey on Evolution, Critiques, and Solutions // Economics and Business. Acta Universitatis Sapientiae. - 2015. P. 93-108.
3. Kral P., Svabova L., Durica M. Overview of the selected bankruptcy prediction models applied in V4 countries // Balkans Journal of Emerging Trends in Social Sciences. – 2018. – p. 70-78.

УДК 314.15:331.5

Сардак С.Е.,
д.е.н., професор
Манашкіна А.А.,
студентка

Університет митної справи та фінансів

**СВІТОВИЙ РИНОК ПРАЦІ: СУТНІСТЬ,
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН**

В умовах XXI ст. світовий ринок праці стрімко розвивається, тим самим він впливає на посилення співпраці між країнами. Міжнародний ринок праці сприяє розвитку стійких міждержавних зв'язків, які допомагають формувати попит та задовольняти пропозицію робочої сили на ринку праці. Тому питання дослідження особливостей формування та сучасного стану ринку праці є актуальним.

Світовий ринок праці - це система відносин, що стосуються багатьох питань: узгодження попиту та пропозиції світових трудових ресурсів, оплати праці, умов формування робочої сили тощо [1, с. 159]. Виникнення й розвиток світового ринку праці це результат тривалого зростання мобільності двох основних факторів виробництва - капіталу і праці, а його формування мало певні етапи [1, с. 161-163].